

Czy współczesny operator to jeszcze robotnik

Doświadczalny Ośrodek Szkolenia Operatorów Maszyn Instytutu Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego prowadzi prace rozwojowe nad opracowaniem matrycy kompetencji współczesnego operatora, która określi zakres wiedzy i umiejętności, jakie powinna posiadać osoba kończąca szkolenie by móc efektywnie pracować współczesną maszyną budowlaną.

W zawiązku z powyższym ważne jest pytanie. Czy operator maszyny budowlanej to jeszcze robotnik czy raczej pracownik techniczny średniego szczebla? Współczesny plac budowy wymaga by wiedza teoretyczna operatora, jego umiejętności praktyczne, ale również kompetencje społeczne były na wysokim poziomie. Narzędzia, którymi posługuje się operator, procesy, w których uczestniczy na placu budowy charakteryzują się wysokim nasyceniem nowoczesnej technologii, w tym technik z obszaru IT. Matryca kompetencji operatora budowana jest we współpracy z producentami maszyn budowlanych, gdyż to oni jako pierwsi w łańcuchu „operator – maszyna” musieli odpowiedzieć na pytanie: Jakie kompetencje techniczne i społeczne powinien posiadać operator, żeby pracując maszyną wykorzystał jej potencjał techniczny i technologiczny? Tylko operator o wysokich kompetencjach gwarantuje bezpieczną, efektywną i zgodną z zasadami technologii oraz możliwościami technicznymi eksploatację maszyny. Matryca kompetencji daje odpowiedź, które kwalifikacje i na jakim poziomie należy budować podczas procesu szkolenia, by operator mógł spełnić wymagania stawiane przez rynek pracy nasycony nowymi technikami i narzędziami technologicznymi. Opracowanie matrycy to działanie wstępne, przygotowawcze do wdrożenia Ram Kwalifikacji, które określą kategorię kompetencji, jaką powinna uzyskać osoba kończąca szkole-

nie. W polskich uwarunkowaniach, szkolenia operatorów maszyn budowlanych są ciągle pozaformalną formą kształcenia zawodowego. W przekonaniu OSOM nie stanowi to przeszkody we wdrożeniu Ramy Kwalifikacji. Przeciwnie, podniesie to jakość końcową szkolenia. OSOM jako ośrodek doświadczalny traktuje te prace jako działania, które podniosą jakość kształcenia zawodowego i umożliwią profilowanie kompetencji absolwentów. W zakres tych prac wpisują się również działania związane z opracowaniem nowych, modułowych programów dydaktycznych oraz badaniem ich skuteczności w budowaniu u absolwentów szkolenia kompetencji oczekiwanych przez rynek pracy.

Doprowadzi to do czytelności posiadanych przez operatora dokumentów zawodowych na obszarze całej Europy. Należy zaznaczyć, że proces wdrażania Ramy Kwalifikacji zakończyły już: Portugalia, Francja, Wielka Brytania oraz Czechy, Estonia i Łotwa. Na ukończeniu są prace prowadzone w Niemczech. Ramy Kwalifikacji powstały, by ułatwić swobodne poruszanie się osobom po europejskim rynku pracy.

Operator maszyny budowlanej to jednoosobowe, z dużym stopniem samodzielności i odpowiedzialności za wynik produkcyjny, stanowisko pracy. Operator odpowiedzialny jest za technologię prowadzenia prac, dobór narzędzi, efektywność ich wykorzystania oraz jakość końcową realizowanego zadania. Odpowiada również za elimino-

Nowoczesna sala treningowo-szkoleniowa wyposażona w symulator oraz interaktywną tablicę prezentacyjną całkowicie zmienia formę szkolenia

Fot. IMBGS

wanie ewentualnych nieprawidłowości i zagrożeń. Nawet tak pobieżna charakterystyka zawodu operatora sprzętu ciężkiego wskazuje, że nie jest to stanowisko robotnicze. Jest to zawód, który wymaga bardzo wielu specjalistycznych i transferowalnych kompetencji, niezbędnych do „kierowania” współczesną maszyną budowlaną.

Uzasadniona zatem jest teza, że kompetencje zawodowe potrzebne do wykonywania zadań produkcyjnych przez współczesnego operatora są na poziomie „średniego zawodowego wykształcenia”. Tak też zawód operatora ujęty jest w Europejskiej i Polskiej Ramie Kwalifikacji. Osoba wykonująca zawód operatora sprzętu ciężkiego jest pracownikiem samodzielnym, z wysokim poziomem wiedzy i umiejętności oraz kompetencji społecznych.

Branża budowlana potrzebuje wyspecjalizowanych, kreatywnych i samodzielnych pracowników, którzy rozumieją proces dokształcania się – podnoszenia swoich kompetencji

przez cały czas aktywności zawodowej. Tymczasem, pomimo wysokiego bezrobocia wielu pracodawców ma problem ze znalezieniem kompetentnego, samodzielnego pracownika. By to zmienić konieczne jest wdrażanie nowych technik i narzędzi dydaktycznych, które podniosą jakość i atrakcyjność szkolenia. Szkolenie powinno przede wszystkim kształcić umiejętności złożone, kompetencje transferowalne, pozwalające rozwiązywać problemy techniczne i społeczne na placu budowy. Zadaniem szkolenia powinno być również wybudowanie umiejętności skutecznego i systematycznego uzupełniania wiedzy – kreatywnego doksztalcania się. Samokształcenie to zadanie dla każdego operatora by korzystać z procesu dynamicznego rozwoju maszyn budowlanych. Dla pracodawcy obecny dyplom ukończenia szkolenia jest tylko dokumentem potwierdzającym ukończenie kursu. Dowodem posiadanych umiejętności czy wiedzy będzie poziom zdobytych kompetencji określony w dokumencie ukończenia szkolenia. Brak takiej informacji utrudnia pracodawcom zatrudnianie specjalistów, jakich naprawdę potrzebują.

W Polsce obszar szkoleń zawodowych nie jest dostosowany do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Pracownik aplikujący do zatrudnienia nie wie, jakie szkolenia doksztalcające podniosą jego kompetencje zawodowe i skutecznie poprawią pozycję jego oferty dla rynku pracy. Coraz częściej pracodawcy poszukują do pracy osób mających kompetencje transferowalne a więc takie, które są wymagane do realizacji pracy na różnych stanowiskach.

Jak zmieniają się wymagania rynku pracy może świadczyć fakt, że jeszcze w 2007 r. wg Polskiej Ramy Kwalifi-

kacji wymagania wobec operatora maszyny budowlanej w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, formułowane były na poziomie 2, ale już w 2010 r. na poziomie 3. Poziom 3, to zakres wiedzy i umiejętności przypisany do średniego wykształcenia technicznego. Oznacza to, że współczesna maszyna, jej potencjał techniczno-technologiczny i wyposażenie diagnostyczno-sterujące wymaga od operatora szerokiej wiedzy merytorycznej oraz pogłębionych umiejętności praktycznych. Nowe technologie prowadzenia robót intensywnie rozwijane i wdrażane w branży budowlanej zdecydowały o całkowicie nowym umiejscowieniu zawodu operatora w klasyfikacji zawodów i specjalności.

Jeżeli postęp techniczny w rozwoju maszyn oraz rozwój technologiczny branży budowlanej z lat 2007–2010 zostanie zachowany to można ostrożnie prognozować, że w roku 2015 wymagania kompetencyjne dla operatora maszyny ciężkiej będą na poziomie 4. Tak więc, o tym czy operator jest robotnikiem budowlanym zdecyduje postęp technologiczny i rozwój konstrukcyjny maszyn budowlanych. Wskaże on wymagane kompetencje dla operatora, w tym wypadku „specjalisty operatora” maszyny budowlanej, którego wiedza merytoryczna i umiejętności praktyczne będą na poziomie średniej szkoły technicznej. Jest to zadanie dla procesów szkolenia by do programów merytorycznych wdrażać nowe narzędzia dydaktyczne, pozwalające wybudować u operatora umiejętności poszukiwane przez rynek pracy.

Doświadczalny Ośrodek Szkolenia Operatorów Maszyn IMBiGS bada skuteczność dydaktyczną takich na-

Rys. IMBiGS

Mapa struktury badań prowadzonych przez OSOM IMBiGS

rzędzi w procesie szkolenia. Badania przy uwzględnieniu specyfiki i różnorodności obszarów budowlano-przemysłowych realizowane są w OSOM – Warszawa oraz 7 bazach zamiejscowych. Pierwsze wyniki badań wskazują na konieczność wprowadzania do szkolenia nowoczesnych technik i narzędzi. Włączenie do procesu dydaktycznego techniki symulacji interaktywnej bardzo pozytywnie wpływa na kształtowanie umiejętności i wiedzy kursantów. Nowoczesne stanowiska dydaktyczne np. sala treningowo-szkoleniowa wyposażona w symulator maszyny ciężkiej oraz interaktywna tablica prezentacyjna całkowicie zmieniają formę szkolenia. Znacznie wzrasta aktywność dydaktyczna uczestników, a przez to jakość końcowa – kompetencje końcowe szkolenia. Ekspozycja wspomnianej sali treningowo-szkoleniowej w konfiguracji jednoczesnego prowadzenia wykładów i zajęć praktycznych prezentowana podczas majowych targów Autostrada-Polska, cieszyła się dużym zainteresowaniem. Potwierdza to zasadność przyjętego w OSOM kierunku poszukiwania nowych narzędzi i technik dydaktycznych w szkoleniu operatorów maszyn budowlanych. ■